

KULTUREN

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Om de tre fotografierna i Upphovsmannen är en kvinna

Alma Haag (1882–1979)

Alma Haag är en av Sveriges allra första pressfotografer och med stor sannolikhet den första kvinnan i yrkeskåren under tidigt 1900-tal. Hon omnämns oftast som det kvinnliga undantaget, som vid enstaka tillfällen skickades på fotouppdrag, men sällan beskrivs hennes gärning noggrannare än så.

Alma föddes under enkla förhållanden i Sparlösa i Västergötland 1882. I tidiga tonåren flyttade hon till Stockholm. Hon skulle bli lärare, men blev intresserad av fotografi. Hon tog plats som lärling på Runstedts fotoateljé i Stockholm. Hon fortsatte sedan sin fotografiska bana som reprofotograf och var sedan med och startade upp klichéanstalten på Dagens Nyheter i början av 1900-talet. På klichéanstalten gjordes fotografier tryckbara.

Under sina första tio år på Dagens Nyheter skickades Alma ut för att fotografera en mängd viktiga nyhetshändelser. Hon fotograferade statsbesök, kungabesök, politiker, sportevenemang, Stockholms stadsmiljöer, och berömda skådespelare. I drygt trettiofem år arbetade hon på Dagens nyheter's klichéanstalt. Hon var verksam under två världskrig på en av Sveriges snabbast växande dagstidningar. 1944 gick hon i pension.

Ellen Dahlberg (född 1921)

Ellen Dahlbergs fotografiska gärning är stor och omfattande. Såväl svenska som internationella tidningar har publicerat hennes bilder. Under hela sitt långa yrkesliv var hon aldrig knuten till någon redaktion utan jobbade som frilansare. Hon har satt stort värde på friheten att själv kunna välja uppdrag och vilka sammanhang hennes bilder ska ingå i.

1938 kom Ellen som sjuuttonåring till Stockholm från Berlin som judisk flykting. Hennes planer på att studera medicin i Schweiz stoppades av jude-förföljelserna. I Sverige beslutade hon sig för att bli fotograf trots att hon fick höra att det inte skulle vara möjligt för en kvinna. Hon fick en lärlingsplats hos den välkända fotografen Anna Riwkin i Stockholm. Hon ville ägna sig åt samhällsreportage.

Tillsammans med sin man Nils Dahlberg begav hon sig ut på en rad reportageresor på olika platser i världen. Den första gjordes 1944 i Syd- och Nordamerika och den varade i ett och ett halvt år. Den mindre bemedlade och kroppsarbetande människan är ett viktigt motiv i Ellen Dahlbergs bilder. Även om bilderna visar en ofta ganska hård tillvaro av fysiskt arbete och fattigdom så finns det drag av försoning, hopp och tro på att förändring är möjligt.

Ragnhild Haarstad (född 1935)

Ragnhild Haarstad har haft ett intensivt yrkesliv med resor, skiftarbete och ibland upp till fem, sex fotograferingar på olika platser på en och samma dag. Ofta har hon hittat något överraskande hos redan välkända personer och lyckats framhäva det unika hos vanliga människor.

I slutet av 50-talet fick Ragnhild en lärlingsplats hos hovfotografen Edvard Welinder i Stockholm. Samtidigt gick hon som elev i "Arbetsgruppen för subjektiv fotografi" under ledning av Christer Strömholm och Tor Ivan Odulf. Hon fick plats som kopist på Svenska Dagbladet. Efter att några av hennes bilder fått pris i en fototävling anställdes hon på halvtid som fotograf på tidningen. Flera av kollegorna motsatte sig starkt att ha en kvinna i gruppen. Men Ragnhild visade sig vara en minst lika kompetent och mångsidig fotograf. Hon blev den första fast anställda kvinnan på bildredaktionen och därmed SvD:s första kvinnliga fotograf.

Under sina år på SvD ville Ragnhild se en utveckling av bildjournalistiken och drev aktivt frågan om bildens status som berättande medium. Denna diskussion liksom den om kvinnliga fotografers förutsättningar drev hon både internt på SvD och i tidskrifter såsom Pressens Tidning och tidskriften Foto. 1971 fick hon Pressfotografernas klubbs utmärkelse Årets fotograf. Hon är än idag den enda kvinna som fått priset.